

Den 20. april 2022
FVM 173

GRUNDNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

om Kommissionens meddelelse til Europa-Parlamentet og Rådet: Beskyttelse af fødevarerforsynings sikkerheden og styrkelse af fødevarer systemernes robusthed

KOM (2022) 133

Revideret genoptryk af samlenotat oversendt til Folketingets Europaudvalg den 24. marts 2022. Ændringer er markeret i marginen.

Resumé

Kommissionen har den 23. marts 2022 fremlagt en meddelelse om beskyttelse af fødevarerforsynings sikkerheden og styrkelse af fødevarer systemernes robusthed. Kommissionen ønsker med meddelelsen at sætte fokus på, hvordan fødevarerforsyningerne kan sikres i fremtiden, hvilket er blevet endnu mere aktuelt i lyset af den russiske invasion af Ukraine.

Baggrund

Kommissionen har den 23. marts 2022 fremlagt en meddelelse om beskyttelse af fødevarerforsynings sikkerheden og styrkelse af fødevarer systemernes robusthed. Meddelelsen er oversendt til Rådet i dansk sprogversion den 23. marts 2022.

Formål og indhold

Den russiske invasion af Ukraine kan medføre en række afledte konsekvenser, herunder for landbrugs- og fødevarerområdet. Det skyldes, at en længerevarende konflikt kan skabe usikkerhed om de globale forsyninger af centrale fødevarer og foder. Årsagen til dette er, at Ukraine er en stor producent af korn. Kommissionen forventede i februar 2022, at Ukraine i 2022 vil udgøre 4,2 pct. af verdenshandlen med hvede, 3,3 pct. af verdenshandlen med majs og 7 pct. af verdenshandlen med byg.

Ukraines mulighed for at så forårsafgrøder og høste både forårs- og vinterafgrøder i 2022 er usikker, og krigens påvirkning vil sandsynligvis strække sig over flere år på grund af krigsskader på infrastruktur og logistiske faciliteter. I meddelelsen nævnes det, at FN estimerer, at op mod 18 mio. mennesker vil blive direkte berørt af fødevaremangel i Ukraine, herunder op til 6,7 mio. nyligt internt fordrevne, hvilket fordrer akut fødevarerhjælp til Ukraine.

Kommissionen skønner, at den globale hvedeproduktion er i fare både på grund af forsyningschokket, der stammer fra Ukraines og Ruslands andel af hvedemarkederne, og fra prisstigninger i inputomkostninger, især i naturgas og kvælstofgødning. Op til 25 mio. tons hvede skønnes at skulle erstattes for at opfylde det globale fødevarerbehov i den nuværende og næste dyrkningssæson.

Ukraine er særlig vigtig for fødevarerforsynings sikkerheden i Nordafrika og Mellemøsten, da lande i disse områder importerer store mængder af korn til human konsum fra Ukraine. Østafrikanske lande importerer 72 pct. af deres korn fra Rusland og 18 pct. fra Ukraine. Lande, der er afhængige af import af kunstgødning og hvedeimport, vil stå over for stigende omkostninger, som kan true den lokale fødevarerproduktion på mellemlang sigt. Ukraine er desuden storeeksportør af foder til EU med 44 pct. af EU's import af majs, hvorfor særligt sektorerne for fjerkræ og svin kan blive ramt af ukrainsk eksportstop – og eventuelt lavere forventede produktion i 2022.

Hertil kommer, at Rusland er storproducent og eksportør af fødevarer og foderstoffer til det globale marked, men har indført forbud mod eksport af hvede og andre kornprodukter. Der kan allerede på nuværende tidspunkt aflæses stærkt stigende priser på bl.a. korn på de globale markeder, som følge af den usikkerhed den russiske invasion har medført for de globale forsyninger af fødevarer og foderstoffer.

Der er i det sydlige Europa bekymring for tilgængeligheden af foderkorn. Nogle medlemsstater har derfor rejst ønske om mulighed for import af korn, især majs samt protein, med lempelser fra regler om kvalitet af importeret korn, ligesom nogle medlemsstater har anmodet om muligheder for at anvende braklagte arealer til dyrkning af foderafgrøder.

Der har dog også inden invasionen af Ukraine været bekymringer over fødevarerforsynings sikkerheden i EU, bl.a. på grund af covid-19-pandemien samt afhængigheden af produkter fra tredjelande. Det vedrører især EU's afhængighed af import af vegetabilsk protein til foderbrug, men også import af solsikkeolie, solsikkelecitin og hørfrø til brug i fødevarerproduktion.

Kommissionen fremhæver, at EU stort set er selvforsynende med mange landbrugsprodukter og en nettoeksportør af hvede. EU er dog en betydelig nettoimportør af foderprotein og solsikkeolie. Kommissionen understreger, at enhver uberettiget begrænsning af det indre marked kan have utilsigtede konsekvenser, som kan true fødevarerforsyningen i EU.

Kommissionen fremhæver indvirkningerne på de mest sårbare befolkningsgrupper, herunder flygtninge fra Ukraine samt husholdninger med lave indkomster, der allerede er ramt af de høje energipriser og stadig lider af det socioøkonomiske chok forårsaget af COVID-pandemien.

Kommissionen henviser til Versailles-erklæring fra det uformelle topmøde mellem stats- og regeringscheferne den 10.-11. marts 2022, hvor Kommissionen opfordres til hurtigst muligt at træffe foranstaltninger for at fremlægge muligheder for at håndtere de stigende fødevarerpriser og spørgsmålet om global fødevarerforsynings sikkerhed.

Kommissionen foreslår i den sammenhæng, at medlemsstaterne yder fødevarerhjælp, humanitær bistand og støtte til dets landbrugssektor (f.eks. frø og brændsel). At man integrerer gældslettelse, finansieringsstrategier for at opretholde et grønt opsving. Sikrer analyse af fødevarerpriser og fødevarerforsyning, herunder lagerniveauer på lande- og regionalt niveau, samt stiller lagre til rådighed for nødlidende lande. Øger den humanitære bistand til de regioner og befolkningsgrupper, der er hårdest ramt af usikker fødevarerforsyning. Overvejer makroøkonomisk støtte til udviklingslande med fødevarerunderskud til støtte for de grupper, der er mest berørt af prisstigninger. Arbejder for at undgå eksportrestriktioner og eksportforbud for at sikre frie forsyningskæder.

Kommissionens indsatser på den korte bane

Kommissionen foreslår ligeledes en støttepakke på 500 mio. euro, finansieret via anvendelse af krisereserve og egne indtægter, for at støtte de mest berørte landmænd i EU. For at imødegå mulige likviditetsudfordringer i efteråret 2022 vil Kommissionen også give medlemsstaterne mulighed for at udbetale den direkte støtte og landdistriktsstøtte fra den 16. oktober 2022. Man ønsker også undtagelsesvis og midlertidigt at give mulighed for at fravige visse grønne forpligtelser, herunder tillade produktion af afgrøder på brakjord i 2022. Man vil også åbne mulighed for, at medlemsstaterne kan yde midlertidig statsstøtte til virksomheder, herunder landmænd og fiskere, i form af likviditetsstøtte og støtte til øgede energipriser, herunder driftsstøtte, til landbrugere, samt støtte til energiintensive virksomheder (såsom gødningsproducenter). Dertil kommer at anvende en vis fleksibilitet i forhold til eksisterende importkrav på dyrefoder, det kan for eksempel være at se på øget restindhold af pesticider i ingredienser til foder. Kommissionen foreslår også at yde støtte til privat oplagring af svinekød i lyset af de specifikke vanskeligheder for denne sektor.

Kommissionen tilskynder til mere effektiv brug af bæredygtige alternativer, der bidrager til jord til bord-strategiens mål om at reducere tabet af næringsstoffer med 50 pct. inden 2030. Økologisk landbrug fremhæves som eksempel på dyrkningspraksis som ikke påvirkes af kunstgødningsprisstigninger. Kommissionen understreger samtidig, at gødningsindustrien i EU skal have adgang til den nødvendige import, herunder gas til produktion af gødning inden for EU.

Kommissionens indsatser på mellemlang sigt:

Kommissionen finder, at den nuværende krise bekræfter nødvendigheden af en grundlæggende omlægning af EU's landbrug og EU's fødevarer systemer hen imod mere bæredygtig produktion i overensstemmelse med målene i den grønne pagt og den nye fælles landbrugspolitik fra 2023.

Samtidig med at øge udbyttet skal man reducere brug af næringsstoffer, pesticider og overgå til mere økologisk landbrug, som er mindre afhængig af handelsgødning. Reduktion af madspild og ændringer i forbrugeradfærd nævnes også som en del af løsningen på mellemlangsiget. Kommissionen vil foreslå nye regler for at lette markedsføringen af plantebeskyttelsesmidler, der indeholder biologisk aktive stoffer, og se på regelsættet for nye genomiske teknikker, som har potentiale til at skabe plantesorter, der er mindre modtagelige over for skiftende temperaturer og klimatiske trusler, mere modstandsdygtige over for planteskadedyr og mere effektive i brugen af gødning.

Kommissionen finder, at de strategiske planer som implementerer den fælles landbrugspolitik for perioden 2023-27 vil være afgørende for at støtte overgangen til bæredygtige landbrugspraksisser og modstandsdygtige produktionssystemer, især en mere resultatorienteret politisk ramme og et mere effektivt sæt af politiske instrumenter og mekanismer.

Implementeringen af bioøkonomistrategien ses som redskab til at øge anvendelse af biomasse, genindvinde værdifulde næringsstoffer, herunder fosfater og næringsstoffer fra husdyrgødning, og øge produktionen af biobaserede alternativer, herunder ved at bruge biprodukter, rest- og affaldsstrømme, samtidig med at vand- og luftkvaliteten samt jordkvalitet og frugtbarhed beskyttes. Kommissionen overvejer at give mulighed for bredere muligheder for brug af genvundne næringsstoffer fra husdyrgødning. Også bæredygtig forvaltning af fiskebestandene kombineret med mere energieffektive fiskefartøjer vil bidrage til en reduktion i brugen af fossile brændstoffer til produktion af fisk og skaldyr. Man skal undgå brugen af fødevarer- og foderafgrøder som råmateriale til biobrændstof.

Kommissionen opfordrer medlemsstaterne til at øge investeringerne i biogas fra bæredygtige biomassekilder. Reduktion af afhængigheden af foderimport er en del af den større omstilling af EU's fødevarer-system, herunder et skift i retning af mere plantebaseret kost og sikring af et mere modstandsdygtigt og autonomt fødevarer-system.

Medlemsstaterne opfordres til at tilpasse deres strategiske planer for den fælles landbrugspolitik til at prioritere investeringer, der reducerer afhængigheden af gas og brændstof og input, såsom pesticider og gødning, såsom:

- Investeringer i bæredygtig biogasproduktion, hvilket reducerer afhængigheden af russisk gas.
- Investeringer i præcisionslandbrug, der reducerer afhængigheden af syntetisk og mineralsk gødning samt kemiske pesticider.
- Støtte til reduktion af drivhusgasemissioner.
- Støtte til mindskelse af afhængigheden af kemiske input.

Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har den 24. marts 2022 vedtaget en resolution om behovet for en hurtig EU-handlingsplan for at sikre fødevarerforsyningsikkerheden i og uden for EU i lyset af den russiske invasion af Ukraine. Europa-Parlamentets resolution har i tråd med Kommissionens meddelelse fokus på konsekvenserne for Ukraines landbrugssektor og fødevarerforsyningsikkerheden internt i landet, global fødevarerforsyningsikkerhed, landmænd og forbrugere i EU og nødvendigheden af langsigtede bæredygtighedsforanstaltninger.

Nærhedsprincippet

Der er ikke redegjort for nærhedsprincippet i denne sammenhæng, da der ikke er tale om stillingtagen til konkrete forslag.

Gældende dansk ret

Lov om fødevarer, LBK nr. 8 af 6. januar 2022; § 59. Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri kan under større katastrofer, herunder krise eller krig, fastsætte de regler og træffe de bestemmelser, herunder afgørelser, der er nødvendige for at sikre den mest fordelagtige anvendelse af fødevarer, undgå forurening m.v. og sikre befolkningens forsyning med fødevarer. Ministeren kan herunder fastsætte regler eller træffe bestemmelser, herunder afgørelser, om fravigelse af de i loven fastsatte regler.

Konsekvenser

Meddelelsen har ikke i sig selv lovgivningsmæssige eller økonomiske konsekvenser.

Såfremt sagen måtte afføde konkrete forslag fra Kommissionen, vil forslagets økonomiske mv. konsekvenser blive vurderet herunder beskyttelsesniveau i forbindelse med regeringens stillingtagen hertil.

Høring

Sagen har ad to omgange været i skriftlig høring i § 2-udvalget (landbrug), §5-udvalget (fiskeri) og Det Rådgivende Fødevarerudvalgs EU-underudvalg.

Landbrug & Fødevarer støtter overordnet initiativer på EU-niveau, der kan sikre fødevarerforsyningskæder samt fødevarerproduktion og -afsætning i krisetider. Landbrug & Fødevarer er enige med Kommissionen i, at der må forventes betydelige, negative sektorrelaterede konsekvenser af invasionen af Ukraine. Derfor finder Landbrug & Fødevarer det positivt, at der foreslås iværksat tiltag, der sikrer det indre markeds funktionsduelighed og modgår brug af eksportrestriktioner og eksportforbud med det formål at sikre de frie forsyningskæder. For så vidt angår de indsatser, som Kommissionen foreslår på kort og

mellemlang sigt, henviser Landbrug & Fødevarer til deres særskilte høringssvar om støttepakken, den grønne pagt og den fælles landbrugspolitik.

Økologisk Landsforening mener overordnet, at den aktuelle situation med invasionen af Ukraine ikke må svække indsatsen for den grønne omstilling, men at der tværtimod skal være en styrket indsats med henblik på et robust og bæredygtigt fødevarer-system. Økologisk Landsforening bakker op om de tiltag, som EU-Kommissionen peger på, der skal medvirke til at forhindre en sultkatastrofe i områder, som i forvejen oplever problemer med sult eller er stærkt udfordret humanitært. Økologisk Landsforening finder det vigtigt, at EU og Danmark styrker indsatsen for at etablere en egen fødevarerproduktion i udviklingslande, og hvor Danmark med den udviklingspolitiske strategi "Fælles om verden" har sat sig for at fremme agroøkologiske dyrkningsmetoder i de fattigste og sårbare lande.

For så vidt angår Kommissionens forslag til indsatser på den korte bane, mener Økologisk Landsforening, at anvendelsen af krisereserven bør indrettes, så den fremmer den grønne omstilling, der allerede er aftalt, og ikke bruges til at holde hånden under det fødevarer-system, som er afhængig af en stor foderimport og fossilt fremstillet gødning. Der skal heller ikke ydes særlig likviditetsstøtte til energiintensive virksomheder som gødningsproducenter. Økologisk Landsforening kan heller ikke støtte, at man tillader højere pesticidforekomster i importeret foder, men at landbruget i stedet skal gøres mindre afhængigt af importeret foder. Økologisk Landsforening er omvendt meget tilfredse med, at Kommissionen tilskynder til at fremme omstillingen til økologi, og foreningen finder det væsentligt at se på, hvordan den danske anvendelse af krisereserven kan medvirke til at sikre det danske arealfordoblingsmål. Der kan være kortsigtede udfordringer med høje foderpriser til særligt de enmavede dyr, hvor foderet ikke kan erstattes med græs.

Økologisk Landsforening bakker også op om fremskyndelse af datoen for støtteudbetaling, men kan ikke bakke op om at sikre import af gas for at kunne opretholde en produktion af gødning inden for EU. Økologisk Landsforening kan heller ikke bakke op om, at Danmark udnytter muligheden for at genopdyrke brakjorde, og foreningen lægger vægt på, at der ikke bliver lempet på den grønne ambition i den kommende periode efter 2023. Foreningen støtter heller ikke en oplagringsordning for svinekød. I det omfang, der skal produceres mere mad, skal der fokuseres på at fremme produktion af afgrøder til menneskemad og ikke til foder, da det er en langt mere effektiv måde at udnytte arealerne på, der giver lavere klimaaftryk.

Det bemærkes, at når det handler om at sikre mad til Nordafrika og Mellemøsten, er det ikke animalske produkter, der er behov for, men korn og bælgsæd. Økologisk Landsforening mener endvidere, at iblanding af foder- og fødevarer afgrøder i biobrændstoffer bør ophøre. For så vidt angår Kommissionens indsatser på mellemlang sigt er Økologisk Landsforening glad for at se, at elementerne i Farm-to-fork-strategien er anbefalet som en indsats på mellemlang sigt. Med henblik på at sikre, at målene i Farm-to-fork strategien bliver opfyldt, bør strategien have samme høje prioritering, når det handler om indsatser på den korte bane. Økologisk Landsforening så meget gerne, at Kommissionens anbefaling om lavere moms på frugt, grønt og økologi aktiveres, da det vil kunne få stor betydning for efterspørgslen på økologi og værne økologien mod stagnation som konsekvens af de generelle prisstigninger. Således vil det også kunne spille en vigtig rolle for at nå i mål med det danske fordoblingsmål.

Økologisk Landsforening lægger generelt vægt på, at udbyttene i økologi øges og ser behov for at øge adgangen til næringsstoffer. Hvis det skal lykkes at indfri målsætningen om at blive uafhængig af konventionel husdyrgødning, skal der findes alternative næringsstofkilder og her er diverse affald- til jordprodukter/ organiske restprodukter meget vigtige. Idet det konventionelle landbrug formodes selv at ville bruge deres husdyrgødning og det generelle behov for at øge fødevarerproduktionen i EU i den nuværende situation, vil Økologisk Landsforening foreslå, at Danmark arbejder for at få tilladt oplagte

restprodukter som gødning i økologi f.eks. fiskeensilage, Eluat (restprodukt fra fremstilling af mælkesyrebakterier) og Fertigro, der er et restprodukt fra produktion af blodfortyndingsmedicin. Disse produkter vil også åbne for at økologer i højere grad kan modtage gylle fra biogasanlæg. Økologisk Landsforening opfordrer til, at Fødevareministeriet fremsætter konkrete forslag til EU-kommissionen om at få produkterne tilladt.

Plantebranchen henholder sig til høringssvaret fra Økologisk Landsforening og henleder samtidig opmærksomheden på det åbne brev af 17. marts 2022, som Plantebranchen sammen med ni andre grønne organisationer har sendt til fødevareministeren.

DAKOFO støtter overordnet set initiativer på EU-niveau for at sikre fødevareforsyningen samt sikre fødevareproduktionens robusthed. DAKOFO anser Kommissionens forslag om at indføre krav til, at relevante aktører i kæden indberetter deres lagerstatus for en række råvarer, herunder korn på månedsbasis, som et unødigt tiltag, som må ventes at kræve en meget stor arbejdsindsats for DAKOFO's medlemmer. Kommissionen har allerede gode tal for både Europas produktion samt forbrug af korn og oliefrø som ifølge DAKOFO er mere end rigeligt til at opnå en forståelse om forsyningsituationen i EU. DAKOFO støtter, at man afsøger mulighederne for at gøre EU mindre afhængige af importen af højproteinagrøder fra 3. lande og anbefaler, at man på EU-plan får sat gang i arbejdet med en ny EU-proteinstrategiplan.

DAKOFO bemærker, at Kommissionens mål om, at man på EU-plan skal øge udbyttet, kan virke svært, når man samtidig ønsker at reducere brugen af gødning, pesticider, og overgå til mere økologisk produktion. DAKOFO mener, at den relevante problemstilling er at reducere tabet af næringsstoffer fra landbrugsjorden frem for at reducere brugen af næringsstoffer. Dette mener DAKOFO kan opnås igennem f.eks. øget brug af ny teknologi som præcisionslandbrug eller forædlingsteknikker. Med den rette teknologi og udnyttelse af landbrugets input må det forventes, at tabet af næringsstoffer til miljøet kan reduceres, mens produktionen bibeholdes. Den rette anvendelse kan også forventes at medføre et fald i forbruget.

Danish Seafood Association bemærker, at den danske og europæiske fiskeindustri er meget afhængige af import fra tredjelande med stor import af bl.a. alaskasej og torsk fra Rusland. For nuværende er der ikke direkte sanktioner mod importen af disse arter, men det må forventes, at den danske og europæiske fiskeindustri vil stoppe/formindske importen fra Rusland markant. Derudover indgår solsikkeolie fra Ukraine også i forarbejdningen af fiskevarer. Ydermere vil konsekvenserne af stigende brændstofpriser også påvirke forsyningen af råvarer, da flere fartøjer i Danmark og EU vil ligge i havn. Generelt forventer DSA, at det vil føre til stigninger til de allerede høje priser på fisk i en situation, hvor industrien oplever markante stigninger i omkostningerne til emballage, logistik, hjælpematerialer til produktion samt energi til produktion. Grundet fiskeindustriens afhængighed af import har industrien ingen defensive interesser, når det kommer til handelsspørgsmål, hvor en øget liberalisering af handlen med fiskevarer vil styrke industrien.

Dyrenes Beskyttelse finder det overordnet vigtigt, at den grønne omstilling fastholdes og styrkes, så fødesystemet bliver mere robust, og der sikres mad nok til alle. Dyrenes Beskyttelse henviser til åbent brev af 17. marts 2022, som Dyrenes Beskyttelse sammen med ni andre danske organisationer har sendt til fødevareministeren, hvor en styrket indsats for den grønne omstilling anbefales og konkrete forslag fremsættes. Dyrenes Beskyttelse mener, at anvendelse af krisereserven skal fremme den grønne omstilling, der allerede er aftalt fremfor at understøtte det fødevaresystem, som er afhængig af en stor foderimport og fossilt fremstillet gødning. Dyrenes Beskyttelse finder det positivt, at EU Kommissionen tilskynder til omstilling til økologi som også bør slå igennem i dansk sammenhæng. Derudover påpeges det, at Danmark ikke skal anvende muligheden for at genopdyrke brakjorde, ligesom grønne ambitioner

for perioden efter 2023 skal fastholdes. Der skal ikke etableres en oplagringsordning for svinekød. Brug af foder- og fødevarer afgrøder i biobrændstoffer skal standses, og Farm to Fork strategien skal fastholdes og gives høj prioritet med det samme. Som led i Farm to Fork strategien bør der indføres lavere moms på frugt, grønt og økologi.

Forbrugerrådet Tænk mener overordnet, at de tiltag, som foretages for at styrke fødevarerforsyningssikkerheden i kølvandet på krisen i Ukraine, ikke må være på bekostning af den grønne omstilling i fødevarer systemet, idet den grønne omstilling på sigt vil bidrage til et mere robust fødevarer system. Forbrugerrådet Tænk støtter, at der arbejdes for at omlægge EU's landbrugs- og fødevarer systemer hen imod en mere bæredygtig produktion, og at der foretages løbende analyser af fødevarer priser og fødevarer forsyninger med henblik på målrettede økonomiske tiltag til hjælp for de grupper, som er mest berørt af prisstigningerne.

Forbrugerrådet Tænk støtter ligeledes et fokus på at øge økologisk produktionsform med målet om at skabe et fødevarer system, som er uafhængigt af kunstgødning og derved russiske ressourcer. Tiltag for at mindske madspild støttes også, idet det er vigtigt at se på tiltag i alle led af værdikæden, og hvordan disse spiller sammen. Forbrugerrådet Tænk støtter endvidere, at afhængigheden af importerede foderstoffer reduceres, hvilket vil indebære et skift mod et mere plantebaseret kost. For at lykkes med dette, kræver det ikke kun ændringer i forbrugeradfærd men også i produktionssystemerne og herunder bl.a. støtteordninger og markedsføringsregler, der underbygger en landbrugs sektor med færre husdyr. Forbrugerrådet Tænk er imod, at et øget indhold af pesticidrester i dyrefoder, som vil kunne genfindes i kødprodukter, tillades, idet forbrugerne allerede får mange forskellige pesticidrester fra forskellige fødevarer grupper, og grundet usikkerheden om cocktaileffektens sundhedskonsekvenser.

Greenpeace henviser indledningsvist til det åbne brev af 17. marts 2022, som Greenpeace sammen med ni andre grønne organisationer har sendt til fødevarer ministeren, hvori der opfordres til at styrke den grønne omstilling af landbruget for at forebygge fødevarer mangel i sårbare lande i bl.a. Nordafrika og Mellemøsten. Greenpeace bemærker, at klimakrisen er den største trussel mod fødevarer forsyningen til verdens fattige, hvorfor de eneste reelle svar på den aktuelle fødevarer krise er tiltag, der både hjælper med at løse klimakrisen og skaffer flere fødevarer til verdens fattige. Greenpeace ser ingen modsætning mellem grøn omstilling og løsningen på den lurende fødevarer krise og Danmark bør arbejde for at øge farten i en reel og gennemgribende grøn omstilling af landbruget med henblik på et robust og bæredygtigt fødevarer system.

Greenpeace mener, at opdyrkning af brakjorde er et symbolpolitisk tiltag, som ikke vil afhjælpe en fødevarer krise. De henviser til et skøn København Universitet IFRO har lavet, der viser, at fødevarer produktionen i EU kan øges med 10-12 mio. tons, hvoraf kun 30 pct. forventes at blive mad til mennesker ved at opdyrke brakarealer. Greenpeace bakker op om de tiltag, som Kommissionen peger på, der skal medvirke til at forhindre en sultkatastrofe i områder, som i forvejen oplever problemer med sult eller er stærkt udfordret humanitært. Greenpeace opfordrer til, at Danmark bakker op om og selv deltager i disse tiltag såsom at yde fødevarer hjælp og humanitær bistand, øge den humanitære bistand til de regioner og befolkningsgrupper, der er hårdest ramt af usikker fødevarer forsyning mv. Derudover er det vigtigt, at EU og her Danmark styrker indsatsen for at etablere en egen fødevarer produktion i udviklingslande.

For så vidt angår Kommissionens forslag til indsatser på den korte bane, mener Greenpeace, at anvendelsen af krisereserven bør indrettes, så den fremmer den grønne omstilling, der allerede er aftalt. Greenpeace opfordrer til, at såfremt Danmark vælger at anvende den danske andel af den ekstraordinære støtte på ca. 77,4 mio. kroner, følger Kommissionens opfordring og målretter midlerne til økologiske producenter og/eller producenter, der fortrinsvist dyrker afgrøder til konsum, samt til omstilling af

produktion af foder og animalske produkter med stor afhængighed af klimabelastende importeret kunstgødning og importeret foder. Hvis Danmark vælger at udnytte muligheden for at give national medfinansiering, bør disse midler ligeledes målrettes omstilling af den nuværende ubæredygtige produktion. Den ekstraordinære støtte må på ingen måde gå til at afbøde omkostninger som følge af forhøjede priser på kunstgødning eller til at holde hånden under en ubæredygtig konventionel husdyrproduktion baseret på importeret foder. Greenpeace anser det for at være en langsigtet investering at målrette midlerne til en omstilling til økologi og til brødkorn og andre plantebaserede fødevarer med henblik på at gøre Danmark uafhængig af kunstgødning og importeret foder. Det vil samtidig øge Danmarks bidrag til at løse den globale fødevarekrise og stigende fødevarepriser på fødevarer som hvede, majs og vegetabilsk olie.

Greenpeace ser med stor bekymring på risikoen for mangel på mad i fattige lande uden for EU, og opfordrer den danske regering til at holde fokus på at afbøde denne lurende sultkatastrofe, fremfor at støtte landbrugets animalske produktion i EU. Greenpeace mener ikke, der bør lempes på krav til pesticidforekomster i importeret foder, da anvendelse af pesticider er skyld i sundhedsproblemer for lokalbefolkningen og forurening af miljø og drikkevand i lande som Argentina og Brasilien, hvor en stor del af EU's foderimport kommer fra. Greenpeace kan heller ikke bakke op om at give støtte til import af gas for at kunne opretholde en produktion af gødning inden for EU eller at genopdyrke af brakjorde. Greenpeace lægger samtidig vægt på, at der ikke bliver lempet på de grønne ambitioner i perioden efter 2023.

Greenpeace mener, det er direkte kontraproduktivt at åbne en oplagingsordning for svinekød, der skal holde prisen på svin oppe, da det ikke vil afhjælpe problemet med stigende fødevarepriser eller fremme en omstilling til at producere mere korn til konsum frem for til foder. I det omfang, der skal produceres mere mad, skal der fokuseres på at fremme produktion af afgrøder til menneskemad og ikke til foder, da det er en langt mere effektiv måde at udnytte arealerne på, der giver lavere klimaaftryk. Greenpeace anbefaler endvidere på det kraftigste, at iblanding af foder- og fødevarer afgrøder i biobrændstoffer opfører omgående og henviser til det åbne brev Greenpeace sammen med syv andre grønne organisationer har sendt til klimaminister Dan Jørgensen den 24. marts.

For så vidt angår Kommissionens indsatser på mellemlang sigt er Greenpeace glad for at se, at Kommissionen understreger nødvendigheden af en grundlæggende omstilling af EU's landbrug og at elementerne i Farm-to-fork-strategien er anbefalet som en indsats på mellemlang sigt. Greenpeace påpeger samtidig, at det er på kort sigt, at der skal gøres tiltag for at sikre, at målene i strategien bliver opfyldt. Farm-to-fork strategien bør derfor have samme høje prioritering, når det handler om indsatser på den korte bane. Greenpeace anbefaler, at muligheden for at ændre momssatser på fødevarer tages i brug for så vidt angår plantebaserede fødevarer og økologi for at understøtte en omstilling til en mere klimavenlig kost og understøtte en omstilling af landbrugsproduktionen i EU.

WWF Verdensnaturfonden (WWF) finder, at de alvorlige forstyrrelser i EU's fødevarer system kræver hasteforanstaltninger for at imødegå kortsigtede fødevarer sikkerheds- og tilgængelighedsproblemer, især for sårbare samfund, både i og uden for Europa. WWF finder dog, at der ikke bør bruges unødigt som begrundelse for at svække bestemmelser i den fælles landbrugspolitik, fælles fiskeripolitik eller miljølovgivningen. WWF opfordrer Danmark til at bruge denne mulighed for at understrege vigtigheden af at bruge EU-politikker og finansiel støtte (såsom landbrugsstøtte og EHFAF) til at støtte en overgang til mere bæredygtige fødevarerforsyninger. WWF mener, at der bør kigges på, hvordan EU kan være bedre forberedt og mere modstandsdygtig i fremtiden.

Danmarks Fiskeriforening, PO (DFPO) og Danmarks Pelagiske Producent Organisation (DPPO) påpeger de stigende energipriser for fiskerisektoren. Organisationerne gør opmærksomme på, at det vil få store konsekvenser for fiskerierhvervet og forsyningen af fødevarer til det europæiske marked. Særligt opleves der store prisstigninger på brændstof, der allerede har haft negative konsekvenser for fiskerflå-

den og også vil få det på længere sigt. Det har betydet at flere fartøjer ligger i havn uden mulighed for at fiske uden et betragteligt underskud. Organisationerne finder, at det underminerer markedsudbuddet, selvom efterspørgslen efter fisk er den samme som før den russiske invasion af Ukraine. DFPO og DPPO håber, at den nuværende situationen får offentlige myndigheder og erhverv til at sætte sig sammen i Danmark for at drøfte, hvordan man i fremtiden kan undgå en lignende situation.

Generelle forventninger til andre landes holdninger

Meddelelsen er blevet drøftet på rådsmøde (landbrug og fiskeri) den 7. april 2022, hvor en række medlemsstater har udtrykt opbakning til større fokus på fødevarerforsyningsikkerhed i EU, i Ukraine og globalt.

Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen støtter et øget fokus på fødevarerforsyningsikkerhed i EU og globalt. Regeringen finder, at det skal sikres, at det indre marked respekteres. Regeringen finder, at der skal øget fokus på stabile og bæredygtige fødevarerforsyningskæder både i EU og globalt. Regeringen er åben overfor at drøfte tiltag, der kan forbedre fødevarerforsyningen, idet man ønsker at undgå at svække beskyttelsesniveauet i forhold til fødevarerikkerhed og miljø.

Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Der er oversendt samlenotat til Folketingets Europaudvalg den 24. marts 2022 forud for rådsmødet (landbrug og fiskeri) den 7. april 2022.

Notatet er ligeledes oversendt til Folketingets Miljø- og Fødevarerudvalg.